

Capitolul 1.

INTRODUCERE ÎN MACROECONOMIE

1.1. Macroeconomia-știință economică fundamentală

Termenul de *macroeconomie* a fost folosit pentru prima dată în anul 1933 de către economistul norvegian Ragnar Frisch¹, acesta fiind primul laureat al Premiului Nobel pentru economie². Cuvântul *macroeconomie* provine din cuvântul grecesc *makros* care înseamnă *mare*, acesta fiind alăturat termenului „economie”.

Termenul *macroeconomie* are o dublă semnificație deoarece este folosit atât pentru definirea unei forme de manifestare a activității economice, ca realitate înconjurătoare, cât și pentru definirea unei științe economice. În consecință termenul *macroeconomie* este utilizat pentru denumirea:

- realității economice naționale a unei țări;
- științei economice care studiază această realitate.

Folosit pentru denumirea a unei realități sub care se manifestă activitatea economică, termenul de **macroeconomie** exprimă fenomenele și procesele aferente comportamentelor agenților economici agregați la nivel de ramură și economie națională. În cadrul activității macroeconomice, statul are un rol important în economie:

- furnizează servicii agenților economici;
- organizează puterea publică instituțională pe plan național;
- își asumă riscul pentru anumite activități economice;
- concepe și aplică politici economice în raport de starea generală a economiei.

Cauzele care au determinat intensificarea intervenției statului în economie sunt:

- insuficiența inițiativei agenților economici privați;
- complexitatea problemelor din viața economică și socială;
- conjunctura economică internațională.

Utilizat pentru denumirea a unei științe economice, cuvântul **macro-economie** reprezintă știința economică teoretico-fundamentală, care studiază

¹ Dobrotă N.,- *Dicționar de economie*, Editura Economică, București, 1999, p. 282.

² Gheorghe C., ș.a., *Macroeconomie*, Editura RISOPRINT, Cluj-Napoca, 2011, p. 1.

comportamentele agenților economici agregați în interdependență în condiții precizate de timp și spațiu, sub influența economiei mondiale.

Primele preocupări pentru studierea fenomenelor economice la nivel macro le-a avut fiziocratul **Francois Quesnay**, autorul lucrării *Tabloul economic* (1758).

Pentru abordarea științifică de pionierat care viza cunoașterea și evidențierea posibilităților de influențare controlată a domeniului macroeconomic, **John Maynard Keynes** este considerat fondator al *științei macroeconomiei*, care prin lucrarea sa *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobânzii și a banilor* a adus o mare contribuție la studierea fenomenelor economice.

MACROECONOMIA este o știință economică teoretico-fundamentală, care studiază fenomenele și procesele macroeconomice, oferind informații necesare pentru elaborarea politicilor macroeconomice ale guvernelor. *Știință macro-economie, studiază mecanismul de funcționare al economiei naționale, relațiile dintre variabilele macroeconomice, fundamentează științific deciziile de politică macroeconomică.*

Principalele probleme abordate de către știința macroeconomiei sunt:

- asigurarea unei economii naționale echilibrate;
- asigurarea creșterii economice;
- asigurarea ocupării depline a forței de muncă;
- asigurarea unor politici economice sănătoase;
- asigurarea unei balanțe comerciale și de plăți externe echilibrate;
- integrarea economiei naționale în ansamblul economiei mondiale.

1.2. Principalele școli de gândire macroeconomică

În istoria gândirii economice se identifică multe personalități preocupate de studierea fenomenelor macroeconomice, care sunt autoare și susținătoare ale unor teorii macroeconomice încadrate în diferite școli de gândire economică.

Principalele școli de gândire macroeconomică sunt:

- școala economică clasică,
- școala keynesiană,
- școala monetaristă,
- școala neoclasică.

a) *Școala economică clasică* este reprezentată de Adam Smith, David Ricardo, Jean Baptist Say, Alfred Marshall, Arthur C. Pigou, aceștia având contribuții științifice în domeniul macroeconomiei înainte de anul 1930. În concepția reprezentanților școlii clasice, economia este alcătuită din piața bunurilor, piața resurselor și piața banilor, care asigurau rapid un echilibru între cerere și ofertă prin intermediul prețurilor de echilibru. Gânditorii școlii clasice considerau că pentru orice cantități oferite de proprietari resurselor de muncă, naturale sau de capital, la prețul de echilibru determinat, respectivele resurse sunt complet utilizate de către firme. Cu excepția unor perioade scurte de ajustare necesare pentru atingerea echilibrului, outputul se află întotdeauna la nivelul potențial (nivelul care asigură utilizarea completă a resurselor). Conform concepției școlii

clasice atunci când piețele resurselor au atins echilibrul, economia produce la nivelul outputului potențial. Școala economică clasică consideră că nu este necesară intervenția guvernului în economie. Deoarece intervenția guvernului nu are efect asupra outputului și șomajului, este recomandată politica *laissez faire*. J.B. Say, un important reprezentant al școlii economice clasice, susține că *oferta își creează propria cerere*.

b) Școala keynesiană respinge ipoteza restabilirii naturale a echilibrului macroeconomic ***printr-o rapidă ajustare în jos a prețului de echilibru al resurselor***. J.M. Keynes, inițiator al școlii de gândire economică care îi poartă numele, neagă acțiunea legii lui Say, respectiv restabilirea echilibrului în mod natural, la un nivel mai coborât al prețurilor resurselor. Keynes folosește ca argumente legile date privind salariul minim garantat, negocierile salariale, activitatea sindicatelor. Deoarece prețul outputului nu se ajustează rapid în jos, rezultă că nu tot outputul poate fi vândut. Întrucât prețul outputului rămâne ridicat, prețul inputurilor nu va scădea rapid, resursele vor fi incomplet utilizate, deci șomajul va fi ridicat. În situația inflexibilității prețurilor teoria economiei clasice devine irelevantă, justificându-se intervenția guvernului în economie respectiv intervenția asupra cererii. Potrivit opiniei lui Keynes guvernul are la dispoziție două categorii de măsuri de intervenție:

- măsuri fiscale expansioniste (scăderea ratei impozitelor și taxelor, creșterea plăților transferabile);
- măsuri monetare expansioniste (creșterea ofertei de bani prin reducerea ratei dobânzii).

Keynes susține că măsurile guvernamentale de austeritate (politici contractive) reduc cererea agregată, sporesc fenomenul recesionist, determină creșterea șomajului.

Școala keynesiană promovează ideea că prin influențarea cererii agregate se poate asigura utilizarea completă a forței de muncă fără inflație, idee care se va dovedi a fi eronată.

În cadrul școlii keynesiste sunt incluse și alte personalități marcante ale științei economice: Paul Samuelson, Franco Modigliani, Jean Tobin, Arthur Okún, etc.

c) Reprezentanții *școlii monetariste* (Milton Friedman, Karl Brunner și Alton Meltzer) consideră că politicile intervenționiste keynesiene de eliminare a șomajului pot fi dăunătoare economiei, deoarece prin politici intervenționiste se poate determina intensificarea fluctuațiilor economice și pe cale de consecință inducerea instabilității economice.

Monetariștii recomandă în locul politicilor intervenționiste *reguli monetare care pot stabiliza economia*, respectiv creșterea ofertei de bani cu un procent anual fixat, acțiune care potrivit opiniei lor, ar asigura realizarea stabilității economice.

Principala teză a monetariștilor este că *inflația reprezintă un fenomen monetar propagat printr-o creștere monetară excesivă*. Ei susțin ideea că pe

termen scurt poate exista un echilibru între inflație și șomaj, dar atunci când oamenii și-au ajustat complet așteptările inflaționiste, echilibrul dispare, șomajul stabilizându-se la rata naturală (pe termen lung curba Phillips devine verticală). Încercarea de a menține șomajul sub rata naturală aplicând politici intervenționiste de influențare a cererii va determina creșterea inflației. Monetariștii propun în schimbul politicii intervenționiste a guvernului ca autoritatea bancară să crească oferta de bani cu o rată anuală constantă. Urmarea acțiunii autorității bancare, economia tinde să se stabilizeze la nivelul natural al șomajului și o rată staționară a inflației.

d). Reprezentanții *școlii neoclasice* (Robert Lucas jr., Thomas Sargent, Neil Wallace, Robert Barro), sunt adepți ai teoriei așteptărilor raționale. Ei susțin că politicile macroeconomice intervenționiste și de influențare a masei monetare devin ineficiente deoarece oamenii își modifică comportamentul prin anticiparea efectelor încă de la anunțarea politicilor.

Neoclasicii nu sunt de acord cu ipoteza monetariștilor potrivit căreia *oamenii își ajustează comportamentul pe baza evenimentelor economice trecute și reacționează la creșterile neașteptate ale prețurilor*. Ei resping teoriile emise de keynesiști și de monetariști și propun *ipoteza așteptărilor raționale*, potrivit căreia decidenții economici folosesc toate informațiile disponibile la un moment dat, referitoare la evenimentele trecute și viitoare.

Pentru economiștii neoclasici, politicile macroeconomice anunțate public sunt ineficiente, deoarece oamenii anticipează efectele politicilor și își vor schimba comportamentul lor într-o asemenea măsură încât respectivele politici nu vor genera niciodată efectele scontate.

Economiștii neoclasici recomandă *politicile de stabilizare macroeconomică*.

Politicile de stabilizare macroeconomică sunt adesea identificate cu politici care vizează controlul cererii (să se modifice cererea agregată astfel încât să se realizeze obiective politice bine determinate).

Pentru controlul cererii agregate se folosesc două tipuri de politici:

- politica fiscală (folosește ca instrumente variația cheltuielilor guvernamentale și variația taxelor și impozitelor);
- politica monetară, (folosește ca instrumente variația ofertei de bani, variația ratei dobânzii, variația ofertei de credite pentru finanțarea cheltuielilor).

Prin controlarea cererii agregate cu ajutorul politicilor de macrostabilizare se încearcă să se realizeze:

- un output apropiat de nivelul outputului potențial (asigurându-se implicit și o ocupare deplină a forței de muncă);
- evitarea inflației (stabilizarea prețurilor).

Referitor la ocuparea deplină a forței de muncă, se menționează că scopul politicilor de macrostabilizare este de atingere a unei rate a șomajului cuprinsă între 4% și 6%.

Politicile de macrostabilizare pot fi folosite și pentru echilibrarea balanței de plăți.

În decursul timpului au fost elaborate teorii și modele macroeconomice, unele devenind dominante în gândirea macroeconomică și de multe ori reprezentând baza teoretică a *guvernării economice și politicilor macroeconomice*.

Guvernarea economică este un mecanism prin care puterea executivă a unei țări (guvernul) își îndeplinește funcțiile economice în societate prin centrele proprii de decizie macroeconomică. Principala cauză care determină implicarea statului în economie este creșterea complexității fenomenelor economice și sociale în plan intern și extern. Implicarea statului se manifestă prin politici macroeconomice.

Politica macroeconomică a guvernului constă în măsuri de stabilire a obiectivelor (țintelor) pe o anumită perioadă și a mijloacelor necesare de atingere a acestora. Politicile macroeconomice pot determina o îmbunătățire a funcționării mecanismului sistemului economic național (SEN), dar nu întotdeauna și o creștere a eficienței funcționării acestuia.

Deciziile guvernului sunt de natură economică și de natură socială. Deciziile cu caracter macroeconomic trebuie să asigure atât realizarea obiectivelor macroeconomice cât și realizarea cerințelor de natură socială.

Principalele obiective ale politicilor macroeconomice sunt:

- folosirea la un nivel ridicat al forței de muncă;
- menținerea stabilității indicelui general al prețurilor;
- realizarea creșterii economice (creșterea outputului real);
- realizarea echilibrului balanței de plăți externe.

Guvernul își realizează obiectivele prin folosirea de *instrumente economice* (rata impozitelor, rata dobânzii bancare, cheltuieli guvernamentale).

Prin efectele lor politicile macroeconomice influențează mecanismele de funcționare ale piețelor. Luând în considerare efectele determinate politicile macroeconomice pot fi:

- politici orientate către cerere;
- politici orientate către ofertă.

1.3. Obiectul de studiu al macroeconomiei

MACROECONOMIA, ca și știință, are ca obiect de studiu mecanismul de funcționare al economiei naționale, relațiile dintre variabilele macroeconomice aspecte necesare pentru fundamentarea deciziilor de politică macroeconomică³.

*Macroeconomia studiază structura, funcționalitatea și comportamentul sistemului economiei naționale, în corelație cu sistemul economiei mondiale și cu mediul înconjurător cu scopul determinării cererii și ofertei agregate de bunuri și servicii și a variabilelor care le influențează*⁴

³ Gheorghe C., ș.a., *Macroeconomie*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2011, p. 2.

⁴ Băcescu A., Cărbunaru, Băcescu M., *Dicționar de macroconomie*, Editura C.H. Beck, București, 2008, p. 225.

Obiectul de cercetare al macroeconomiei este comportamentul ansamblului economiei naționale precum și relațiile pe care aceasta le are cu alte economii naționale.

Macroeconomia ca știință operează cu agregate economice. Agregatul economic este o abstractizare folosită pentru descrierea unor aspecte ale vieții economice. Procesul prin care agenții economici și obiectele reale reprezentate de bunuri și servicii, sunt combinate, sistematizate, sintetizate reprezintă agregarea. Agregarea se efectuează pentru: agenții economici, inputuri (intrări de factori de producție) și outputuri (ieșiri sau rezultatele economice).

Structurile rezultate din agregarea subiectelor economice și din agregarea rezultatelor economice stau la baza calculării indicatorilor macroeconomici. Agregarea rezultatelor economice se realizează folosind exprimarea rezultatelor în unități monetare

Calcululele macroeconomice efectuate pentru determinarea mărimilor agregate au un grad ridicat de complexitate. Rezultatele calcululelor macroeconomice sunt utilizate pentru stabilirea obiectivelor științei macroeconomiei:

- evidențierea variabilelor cele mai importante care permit cunoașterea și explicarea comportamentului agenților agregați;
- studierea relațiilor dintre variabilele agregate (relațiile venit-consum, venit-investiții);
- analiza principalelor forme de dezechilibru macroeconomic (inflația, șomajul, deficitul bugetar, deficitul balanței de plăți externe);
- stabilirea modalității de atingere a obiectivelor prevăzute în programul formațiunii politice aflată la guvernare.

Societatea contemporană este interesată de următoarele agregate: rata inflației, rata șomajului, rata creșterii economice care sunt și variabile țintă (scop) ale unei politici macroeconomice.

Un concept important folosit de știința macroeconomiei este *economia națională*.

1.4. Economia națională

Activitatea economică (economia) este o formă de manifestare a activității umane, o componentă a vieții sociale.

Economia, este un sistem complex în cadrul căruia are loc alocarea și utilizarea resurselor rare și cu întrebuintări alternative pentru a satisface într-o măsură cât mai mare trebuințele nelimitate.

Economia reprezintă cadrul de desfășurare a activităților unei comunități umane pentru producerea și consumul de bunuri economice în condiții precizate de spațiu și timp. Luând în considerare criteriul spațiu în care se manifestă activitatea economică se poate vorbi despre economia unei firme, economia unei regiuni, economia unei țări sau națiuni, economia unui grup de țări, economia mondială. În raport cu criteriul timp se pot identifica diferite moduri de organizare a activității economice: economia comunei primitive, economia sclavagistă, economia capitalistă, economia socialistă.